

Korunk kérdései

Folytatódik az a marxista társadalomelmélettel és a szocializmus megújulásának problémáival foglalkozó beszélgetési sorozat, amelyet az MSZMP Csongrád Megyei Bizottságának oktatási igazgatósága és a TIT megyei szervezete rendez. A következő hónapokban a soros párttervezeteket érdemi előkészítésének elősegítése érdekében a legsürgetőbb

társadalmopolitikai tennivalókat vitatják meg. Szeptember 21-én, szerdán délután 2 órakor Kovács Jenő, az MSZMP KB osztályvezető-helyettese „Politikai rendszerünk reformjának tennivalói” címmel tart vitaindító előadást a Somogyi Könyvtár Dóm téri épületének harmadik emeletén, társadalomtudományi kutatótermében.

Táncra, fiúk

A Szeged Táncgyűlésbe 6-8 éves fiúk jelentkezését várják: szerdán délután 2-től fél 3-ig személyesen kereshető föl az együttesvezető a Juhász Gyula Művelődési Központban, vagy telefonon lehet jelentkezni, a szám: 10-944.

Szent-Györgyi Albert első életrajza

Megint megelőztek bennünket. Bár Szabó Tibor és Zallár Andor már két éve, még Szent-Györgyi Albert (1893—1986) életében, megírta a Nobel-díjas magyar tudós életrajzát, főként szegedi éveinek (1930—45) aprólékos eseménytörténetét (amelyből a Délmagyarországi 1986. május 20. és június 26. közt részleteket közölt), az első könyv, amely Szent-Györgyi Albert életéről született, most mégis New Yorkban látott napvilágot, természetesen angolul, Ralph W. Moss tollából, *Free radical* (A független radikális) címmel, *Albert Szent-Györgyi and the Battle over Vitamin C* (Szent-Györgyi Albert és küzdelme a C-vitaminért) alcímmel. A szerző maga is,

mint amerikai korszakának (1947—86) nagyobb részében Szent-Györgyi, rákkutatással foglalkozik, és könyvében fő forrásként a tudós személyes, szóbeli közléseire támaszkodhatott. Ismeri a Szent-Györgyiről szóló nemzetközi, főként angol-amerikai szakirodalmat, de sajnos, a hazait nem. Ez magyarázza, hogy a tudós magyarországi, főként szegedi korszakát, noha ez vezetett a Nobel-díjhoz (1937), viszonylag röviden, hat fejezetben tárgyalja. Jellemző a Szegedre kerülésével kezdődő fejezetnek a címe is: *Az égbolt új csillaga*. Konkrétan a vitorlázórepülőre, átvitt értelemben a világhíró emelkedő tudóra céloz. A következő fejezet címe azonos

a könyv alcímével: *Küzdelenem a C-vitaminért*. Utána: *Ut Stockholmba*. A szegedi évek végét *A náci áradat* című fejezetben adja elő. Szintén kettős értelme van *Az izomember* fejezetcímnek. Egyszerre utal Szent-Györgyi új kutatási tárgyára, az izomműködés biokémiai folyamatainak vizsgálására, és a tudós erkölcsi erejére, amellyel szembeállt a korszaklelemmel, a jobboldal előtörő hullámával. A legizgalmasabb fejezet (*Mr. Swensen kalandjai*) Szent-Györgyinek a Kállay Miklós miniszterelnöktől kapott megbízás alapján teljesített izstambul-i küldetéséről (1943) szól.

A szegedi évek előtti pályakezdéséről, külföldi tanulmányútjairól, a megelőző hat, a főlzabradulás utáni évtizedekről további kilenc fejezet szól. A rüggelék ismerteti Szent-Györgyi családjának, őseinek történetét; szemelvényeket ad *Az örült majom* (1970) című könyvéből, végül közli 1964-ben írott *Psalmus humanus* című szabadversét és hat zsolttárát. (Ez utóbbiakat az Új Ember már 1965-ben közzétette magyarul.)

Számos kép gazdagítja a monográfiát, néhány szegedi fölvétel is, amelyek közül kettő alatt ott Liebmann Béla neve, bár valószínű, hogy többet fényképezett belőlük érdemes fotóriporterünk. Az egyik kép Szent-Györgyit (a szerző csak Albertnak írja) „három híres magyar szépség társaságában” ábrázolja.

Bizonyára hamarosan mindenki olvashatja magyarul is az első Szent-Györgyi-életrajzot, amely nem teszi fölöslegessé a szegedi szerzőpáros könyvének szintén szükséges kiadását.

D. I.

P. L.

A Tábornok köszöntése

Rádió-figyelő

Van az utóbbi harminc év talán legjobb magyar filmvígjátékában, *A tizedes meg a többiek*-ben egy jelenet: Sinkovits Imre, úgy is mint címszereplő tizedes, a jószándékú, bár teljesen naivul eszelős mozgalmi vonzalommal megvert társának integritására, látva a mellettük közönyösen elzúgó szovjet csapatokat, vagány rezignáltsággal veti oda — „na, a barátaid. Gratulálok.”

Ez a villanásnyi, a pályakép egésze szempontjából teljességgel lényegtelen jelenet, konkrét tartalmától függetlenül: jelzés. A szuverén művészi személyiség, a sajátosan egyéni ízelet megvillantani, megizléltetni képes szerepformálás — vagyis a nagy művész jelenlétének bizonyítéka. (Mert mondanom sem kell: a film eredetijél szolgál *Dobozy*-re gényben nyoma sincs fenti kiszólásnak és jelenetnek.)

Az a műsor, amely vasárnap délelőtt a Petőfi adón 60 éves *A tizedes* címmel Sinkovits Imrét köszöntötte, bevallom, számomra elsőlegesen nem tisztelgő, hanem kifejezetten igazoló jellegű volt. Igazolt, megerősít

tett, hálistennek továbbterjesztett — propagált egy bizonyos színészi alapállást, melynek ázsíója, biztos vagyok benne, csak ezután kezd majd (újra) növekedni a jövő magyar életében.

Pár éve csupán, hogy egyik neves fővárosi színészünkkel — speciális helyzetek révén ki-ki egymáshoz közelállónak vélvén a másikat — a színész lehetséges közeleti-közösségi szerepvállalásairól beszélgettünk. Az önmegvalósítás és hasonló, akkoriban csúcspontjukat futó divatfogalmak hamis bűvöletében a művész úr fölüeny biztonsággal utasította el a *Bessenyei*-vagy éppen a Sinkovits-féle művészi alapállásokat, divatjarmult, gyanús és ökonvratív-elszínvonalatlanodott dolgoknak tartván minden ilyesmit. Hallgattam, (talán) bizonytalanul, noha ez utólag sem mentsem.

Most a rádióban Sinkovits Imre mondta el: nagyon jól ismeri a neki is címzett, hasonlóan gúnyos megjegyzéseket és mosolyokat. „Jön a hazafi”, mondják. Túl azon, hogy önmagában is mennyire vérlázító, hogy

magyar színészen így, ezzel lehet(ett) gúnyolódni, Sinkovits Imre most nyilván sokadszorra hangoztatott véleménye — a jelen korparancsát mondotta ki. Azt, hogy egyféle „néptanítói” attitűd kell igenis együttjárjon a színészi munkával. S ekképpen, a hazáért szolgálatot vállaló, a magyarság sorsáért fölvállalt, tudatos eszmeiséggel dolgozó művész megtestesüléseként lép elő a tizedes — Tábornokká.

Sinkovits Imre tábornok volt Tizedes és volt Bódi Vencel. *Sütő András Advent a Hargitán*-jában és még mennyi, de mennyi más hős — s eközben mindegyik, mindig valamiképpen a bartóki, ilyései világszemlélet, eszmerendszer képviselője. Legutóljára Hatvanban, a Délsziget első országos találkozóján hallottam, egybeközött *Arany Walesi bárdok*-ját szavalta, elképesztő szuggesztivitással. A nagy költeményt a dalosoktól, kik közül egy se tudta mondani, hogy éljen Eduárd Lám, vannak még egynéhányan.

Domonkos László

Hanglemezkínáló

Melyik miért izlett

Az idej *hanglemezek*et a sajtótájékoztatóján megnyitóként afféle sűrűsödött halottunk *Bors Jenő*-t, a Hungaroton vezérigazgatójától: pillanatnyilag úgy fest, hogy a 11. ösi kedvezményes lemezvásár után — amikor is a kínálatra kijelölt kiadványokból lemezenként 30 forintos árengedményt adnak — tizenkettedik jövőre már nem lesz. A Pénzügyminisztérium ugyanis a kulturális tárca javaslatára csak erre az évre engedte el azt a külön kivetelt adót, aminek életbe léptével sem a komoly zenei, sem az irodalmi lemezek nem számíthatnak többé semmiféle kedvezményre. Hogy ez hová vezet, könnyű kitalálni: az értékek még inkább a perifériára szorúlnak, s zuhanás-szerűen tovább apad majd az irántuk megnyilvánuló vásárlókévd. Drámai helyzet, amiből nem tudni mikor, és mi módon lehet kikapaszkodni. Igaz, Bors Jenő azzal zárta mondandóját, hogy a veleszületett alaptalan optimizmussal még mindig reménykedik. hátha győz a józan ész — de egyébbel ő sem tudott biztatni a jövőt illetően.

A hanglemezeket (szeptember 16.—október 1.) terített asztalán — hogy azt ne mondjam: *temetői törén* — azért még ezúttal *csemegek* fogadják az érdeklődőt, ha a tavalyihoz képest szerényebb számban is: húsz helyett csupán 12 felvételt tartalmaz a menükártya. Közülük én már néhányat „végigköstöltem”, s hogy másoknak is megkönnyítsem a választást, röviden összefoglalom, melyik miért izlett, és kinek ajánlom elsősorban figyelmébe.

A *Bánk bán* teljes felvételét az operabarátoknak: főként azoknak, akik ismerték és szerették az 50-es évek Magyar Állami Operaházának énekes csillagait: a fénykorát élő *Osváth Júliát* és *Delly Rózsit*, a hangnagybirtokos *Fodor Jánost* és *Joviczky Józsefet*, az ereje teljében levő *Jámbort* és *Radnait*, s a fiatal *Melis Györgyöt*. Kezessekedem róla, hogy nem fognak csalódní.

A Fesztiválzenekar *Fischer Iván* vezénnyelével a Schubert-sorozat után most Mozart ciklust indít — ennek első darabja a *Jupiter szimfónia* idén rögzített felvétele.

A barokk zene Domingó-jának ismert világhírű belga tenorista, *Guy de Mely* többször volt már a Hungaroton vendége, s olyan kiváló partnerekre tártát a *Capella Savaria* tagjaiban és *Nicholas McGegan* karmesterben, hogy felajánlotta: anyagi ellenszolgáltatás nélkül hajlandó közreműködni, ha lemeze énekelheti velük valamint *Zádori Máriával* és *Martin Kliemannal* Monte-verdi remekművét, a *Tancréd* és *Clorindát*. Ezt hívják örömmelénésnek — érdeemes meghallgatni! De nekem legalább ugyanolyan élvezetet szerzett a B oldal madrigáljai közül *A nimfa panasz*a című is. Amiben az ímént felsorolt énekesekhez *Gregor József* is társul szegedi katonai szolgálata során állandóan képezte magát, az ország területén különböző beosztásokat látott el. 1951-től volt a párt tagja.

1968 óta nyugdíjazásáig, 1985-ig, a megyei pártbizottságon dolgozott. A legnehezebb időkben is mindig helytállt. Részt vett a fegyveres ellenforradalom leverésében. Politikai munkatársként kiemelkedő szerepet töltött be a megye sportéletének irányításában.

Munkaköréből adódó minden feladatát nagy szorgalommal, hozzáértéssel és eredményesen teljesítette. Áldozatos munkáját kitüntetések hosszú sorával ismerték el. Megkapta többek közt a *Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékérm*t, a Vö-

megijedni a rémes borítótól: háromszéki népmesék sorakoznak rajta *Csonka Itolya* és *Bubik István* eleven, élvezetes előadásában.

S végül a számonra legkedvesebb, amiből — remélem — egyetlen darab sem marad a boltokban a hanglemezeket végére: *Kányádi Sándor* versei. A költő maga mondja el őket, s etől még megrendítőbb, még személyesebb a költemények minden sora. Erdély hangja szól belőlük hozzánk, és az egész emberiséghez.

Kerényi Mária

Czifra Pál búcsúztatása

Elhunyt Czifra Pál nyugállományú alezredes, a megyei pártbizottság volt munkatársa.

1930-ban született Püspökhatvanban, parasztcsaládból. Ászódon végezte gimnáziumi tanulmányait, majd 1948-ban önként jelentkezett katonai szolgálata. 1949-ben tisztte avatták. Hosszú katonai szolgálata során állandóan képezte magát, az ország területén különböző beosztásokat látott el. 1951-től volt a párt tagja.

1968 óta nyugdíjazásáig, 1985-ig, a megyei pártbizottságon dolgozott. A legnehezebb időkben is mindig helytállt. Részt vett a fegyveres ellenforradalom leverésében. Politikai munkatársként kiemelkedő szerepet töltött be a megye sportéletének irányításában.

Munkaköréből adódó minden feladatát nagy szorgalommal, hozzáértéssel és eredményesen teljesítette. Áldozatos munkáját kitüntetések hosszú sorával ismerték el. Megkapta többek közt a *Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékérm*t, a Vö-

A tantervet hárman állították össze: *Balla László* író, *Ivan Hrancsák* és *Váradí-Sternberg János*, a történelemtudomány doktorai. A munkát segítették az Uzgorodi Állami Egyetem oktatói: *Petro Lianec* és *Landovszki Emil* professzorok, az általuk vezetett tanszékek, valamint pedagógiai szakemberek: *Dunda József* és *Viktor Sztanovohin*.

Mint beszámoltunk róla, a szegedi tudományegyetem bölcsész hallgatói naponta 11 és 12 óra között várják a magyar történelmi tankönyveket, mert ezeket odaát használhatónak ítélték és

rös Csillag Erdemrendet, a Magyar Népköztársaság Sport Erdemérem arany fokozatát.

Példás családi életet élt. Mindig nyílt szívű, segítőkész, fáradhatatlan, jó kedélyt teremtő pártmunkás és katona volt. Nyugdíjba vonulása után is folytatta közeletit tevékenységét. Lakóterületi pártalapszervezetében vállalt munkát. A legutóbbi napokban felelősséggel készült az október 8-i szegedi párttervezetletré, ahová alapszervezetének tagjai küldöttek választották. Tragikus, hogy szíve méltatlanul korán szűnt meg dobogni. Emlékét kegyelettel megőrizték.

Életútja elismeréseként a legfelsőbb katonai vezetés a „néphadsereg halottjává” nyilvánította. Temetése szeptember 21-én, délután 2 órakor lesz a Belvárosi temetőben.

MSZMP Csongrád Megyei Bizottsága, Csongrád Megyei Hadkiegészítő és Területvédelmi Parancsnokság

Feltételes módban

Nagyrabecsült kollégám a napokban e hasábkon írta le (a helyzet kínálta belső dinamizmussal) azt a petyhüdséget, mely a szünidőről hazagyekvő általános iskolások, gimnazisták, mi több, főiskolások nyári élményeit jellemzi. Annak okán, hogy mit tartanak elmesélésre méltónak egymásnak. A felvázolt kép annyira, lehangoló volt hogy egy nevelő — Benedek István — úgy érezte: a pedagógusok akkor állnak feladatuk magaslatán, ha az észérvek elfogadása mellett a gyökerekhez nyúlnak le. Ez a történelmünk. A kiskisikolákat nagyon könnyen becsomagolhatja a felkészült tanító a régmúlt mindent megszépítő fátylába; igazi eredményt — a nemzetismeret csírát — azonban a mába való kivetítéssel lehet elérni.

Az agyoncsépelt szünidei beszámoló helyett fogalmazást íratott az osztállyal. Gondolkozássra készítette a gyerkőcöket. A megadott cím: *Mit kifogásolna Mátyás király a mai életünkben?*

El is küldte a címre az egyik feleletet. Ime, Szalai Jolán IV. osztályos tanuló válasza.

„Ha Mátyás király felámadna és széjjel nézne az országban, ezeket rendelné el:

— Minden ember dolgozzon tisztességesen.

— Az urakat is megtanítaná dolgozni.

— Széjjel osztaná az embereket, nem zsúfolná őket a városokba.

— A rossz tanyákat újjáépíttetné, odaadná a szegényeknek.

— Megvédené a természetet a pusztítástól.

— Megműveltené minden földet.

— Megszüntetné az árdragitást.

— Olcsóbbá tenné a szép könyveket, hogy minden ember megvehesse.

— Egyedül járná az országot, megkeresné a legegyszerűbb embereket és beszélgetne velük.

— Jó volna, ha most is élne.”

Ime, egy tizesztendő gyermek társadalmi tizparancsolata. Sok minden befele. Ha megengedi a kedves olvasó (a feltételes mód, ime, továbbé...), néhány gondolatot hozzáfűzök az általam lemosoltakhoz.

Még mindig hiszem, hogy a gyermeki érzékenység és őszinteség felhasználható eleme lehet a felnöttek érzékenységéhez és őszinteségéhez mért társadalmi igazságosságának. Ennek volna egy döntő feltétele. Az egyéni lebontott vegytiszta érzelme a közösség csatornáiba kerülve elvesztik átjárásosságukat. Jaj nekünk — ekkor lépnek színre a zavarosban halászok. Az adagolók. Akik felkent szószólóként adják el magukat. Ha kell, adagokban. Mert egy újabb nemzedéknek is szüksége lehet rájuk... Az idő bugyrából azonban mindig kiléptek és kilépnek a néptanítók és társaik, a a konok kovácsok, a korhoz mért köművesek, akik megiratják szerény dolgozatukat az utánpótlással cseperedőkkel.

Akik képesek a feltételes módot kijelentővé gyarapítani.

Pataki Sándor